

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Цифрова трансформація підприємств є одним із визначальних чинників конкурентоспроможності в умовах сучасної ринкової економіки. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, поширення платформних бізнес-моделей та зростання обсягів даних, що циркулюють у виробничих і управлінських процесах, зумовлюють необхідність системного переосмислення підходів до організації господарської діяльності. У цьому контексті цифрова трансформація постає не просто як технологічне оновлення, а як комплексна реорганізація бізнес-процесів, корпоративної культури та моделей створення вартості.

Поняття цифрової трансформації підприємства охоплює сукупність взаємопов'язаних змін, що відбуваються на технологічному, організаційному та стратегічному рівнях. На відміну від поняття цифровізації, яке передбачає переведення інформації або окремих процесів у цифровий формат, трансформація означає принципову зміну логіки функціонування підприємства, де цифрові технології є рушієм, а не лише інструментом. Дослідники виокремлюють такі ключові вектори цього процесу, як автоматизація виробництва на основі технологій штучного інтелекту та промислового інтернету речей, впровадження хмарних обчислень, використання великих даних для прийняття управлінських рішень, а також розвиток цифрових каналів взаємодії зі споживачами.

Сучасні економічні умови формують специфічний контекст для здійснення цифрової трансформації вітчизняних підприємств. З одного боку, глобалізація ринків і посилення конкуренції з боку цифрових платформ вимагають прискорення технологічної адаптації. З іншого боку, нестабільність макроекономічного середовища, обмеженість фінансових ресурсів, нерівномірний розвиток цифрової інфраструктури регіонів та дефіцит фахівців у сфері цифрових технологій суттєво стримують темпи трансформаційних процесів. Для українських підприємств додатковим чинником є умови воєнного стану, який, попри очевидні деструктивні наслідки, водночас став каталізатором масштабного переходу на дистанційні та хмарні рішення, пришвидшив цифровізацію документообігу та управлінських комунікацій.

Ключовою передумовою успішної цифрової трансформації є формування відповідної стратегії підприємства. Стратегічне планування в цьому напрямі передбачає визначення пріоритетних напрямів

цифровізації, оцінювання технологічної зрілості організації, встановлення цільових показників та розподіл ресурсів. Світовий досвід свідчить, що підприємства, які підходять до цифрової трансформації системно та цілеспрямовано, досягають суттєвого зростання продуктивності праці, скорочення операційних витрат і підвищення якості клієнтського досвіду. Зокрема, за даними McKinsey Global Institute, компанії, що активно впроваджують цифрові технології у виробничі процеси, збільшують продуктивність у середньому на 20–30 % порівняно з конкурентами, які обмежуються фрагментарною автоматизацією.

Окремого розгляду заслуговує питання організаційних змін, що супроводжують цифрову трансформацію. Успішне впровадження цифрових рішень потребує не лише технічної модернізації, а й перебудови організаційної структури, системи управління знаннями та корпоративної культури. Одним із головних бар'єрів трансформації є опір персоналу змінам, зумовлений побоюванням втрати зайнятості внаслідок автоматизації. Подолання цього бар'єру потребує активних інвестицій у перекваліфікацію кадрів, формування культури постійного навчання та залучення працівників до процесу проєктування нових моделей праці. Дослідження Deloitte підтверджують, що підприємства, де програми управління змінами інтегровані в цифрову стратегію, у 2,5 рази частіше досягають поставлених трансформаційних цілей.

Важливим напрямом цифрової трансформації є впровадження систем на основі штучного інтелекту та машинного навчання. Зазначені технології знаходять застосування в прогнозуванні попиту, оптимізації логістичних ланцюгів, технічному обслуговуванні обладнання на основі предиктивної аналітики, а також в автоматизації рутинних когнітивних операцій. Поряд із цим поширення технологій великих даних (Big Data) відкриває нові можливості для персоналізації продуктів і послуг, підвищення точності управлінських рішень та формування нових джерел доходу на основі монетизації даних. Водночас активне використання цифрових технологій актуалізує питання кібербезпеки підприємств, захисту комерційної таємниці та персональних даних клієнтів, що вимагає відповідних правових та організаційно-технічних механізмів захисту.

Роль держави у стимулюванні цифрової трансформації підприємств реалізується через кілька ключових інструментів. По-перше, нормативно-правове регулювання формує рамкові умови для розвитку цифрової економіки, зокрема через регулювання електронної комерції, захист даних, стандартизацію у сфері цифрових технологій. По-друге, пряма фінансова підтримка у вигляді грантів, податкових пільг і програм співфінансування знижує бар'єри для малого та середнього бізнесу. По-третє, розвиток цифрової інфраструктури — широкосмугового інтернету, центрів обробки даних, платформ електронного урядування — створює необхідне технологічне підґрунтя. В Україні реалізація цих напрямів здійснюється в рамках Концепції розвитку цифрової економіки та

суспільства, а також через механізми платформи «Дія» та програми підтримки технологічного підприємництва.

Таким чином, цифрова трансформація підприємств є об'єктивною необхідністю в умовах четвертої промислової революції та наростаючої конкуренції на глобальних ринках. Її успішне здійснення потребує комплексного підходу, що поєднує стратегічне планування, технологічні інвестиції, організаційну перебудову та розвиток цифрових компетенцій персоналу. Для вітчизняних підприємств ключовим завданням залишається подолання ресурсних і кадрових обмежень, розбудова відповідної інфраструктури та формування культури інновацій, що у сукупності створює основу для сталого зростання в цифровому економічному середовищі.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80>
2. Про електронні комунікації. Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>